

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

(Майя НІКОЛАЄВА)

“30” серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зовнішня політика України

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 29 – Міжнародні відносини

Спеціальність: 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Освітньо-професійна програма: Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

ОНУ
2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Зовнішня політика України». Одеса: ОНУ, 2024. 16 с.

Розробники: Максименко Ірина Володимирівна, к. політ. н., доц., Дубовик Володимир Алімович, к. політ. н., доц.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № 1 від. "29" серпня 2024 р.
Завідувач кафедри [підпис] (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

Погоджено із гарантом ОПП Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
[підпис] (Юлія МАЙСТРЕНКО)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету міжнародних відносин,
політології та соціології
Протокол № 1 від. "30" серпня 2024 р.
Голова НМК [підпис] (Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № від. " " 20 р.
Завідувач кафедри (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № від. " " 20 р.
Завідувач кафедри (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

**1. Опис навчальної дисципліни
«Зовнішня політика України» (5 семестр)**

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 2,5 годин – 75 змістових модулів – 4	Галузь знань <u>29 Міжнародні відносини</u> Спеціальність <u>291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</u> Рівень вищої освіти: <i>Перший (бакалаврський)</i>	<i>Обов'язкова / Дисципліна вільного вибору</i>	
		Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		5-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		10 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		45 год.	год.
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розгляд еволюції зовнішньої політики України протягом ІХ – на початку ХХ століть.

Завдання курсу полягають у вивченні студентами: етапів та особливостей взаємодії українських земель із зовнішнім світом у період до та під час формування Київської держави, розквіту Київської Русі та її занепаду; дослідження формування та складних зовнішньополітичних процесів Галицько-Волинського князівства; вивчення впливу зовнішніх чинників, зокрема Великого Князівства Литовського, Польського королівства та Золотої Орди на зовнішньополітичну взаємодію українських земель; визначення передумов виникнення та еволюції феномену українського козацтва, його ролі в регіональній системі міжнародних відносин; виокремлення етапів та еволюції зовнішньополітичної діяльності українських гетьманів протягом XVII – XVIII ст., дослідження впливу російського, польського, турецького чинників; вивчення зовнішньополітичних та безпекових передумов виникнення українських незалежних урядів у першій половині ХХ століття, чинників еволюції зовнішньополітичної орієнтації в процесі боротьби за незалежність та права на існування, вивчення впливу зовнішніх тенденцій та зміни системи міжнародних відносин в Європі після Першої світової війни.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

ЗК04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК07. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК02. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК07. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК08. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Україна в міжнародних відносинах протягом IX-XVI ст..

Тема 1. Зовнішня політика перших київських князів та Київської Русі.

Міжнародні зв'язки давніх слов'ян з сусідніми народами. Варязька експансія та виникнення держави Київська Русь. Зовнішня політика київського князя Олега. Основні напрямки зовнішньополітичної діяльності князя Ігоря. Дипломатія княгині Ольги. Пріоритети зовнішньої політики князя Святослава. Зовнішньополітична діяльність князя Володимира Великого. Причини та значення хрещення Русі. Основні напрямки та дипломатичні інструменти діяльності Ярослава Мудрого. Зовнішня політика князів Київської Русі в період роздробленості та занепаду. Зовнішня політика Володимира Мономаха. Політична роздрібненість Київської Русі: зовнішні чинники.

Тема 2. Зовнішня політика Галицько-Волинського князівства.

Специфіка політико-географічного положення та розвитку Галичини й Волині. Зовнішньополітична діяльність Романа Мстиславовича. Особливості князювання та дипломатичної діяльності Данила Романовича. Зовнішня політика останніх галицько-волинських князів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Українські землі в політиці іноземних держав у XIV-XVI ст. Виникнення та роль козацтва в міжнародних відносинах.

Тема 3. Роль українських земель у політиці Великого Князівства Литовського, Московської держави та Кримського ханства.

Політика литовських відносно українських земель у XIII-XIV ст.. Кревська унія та її наслідки для українських земель. Українські землі та зовнішня політика Вітовта. Грюнвальдська битва та участь у неї українських сил. Піднесення Московської держави та її вплив на українські землі. Люблінська унія та її наслідки для українських земель. Брестська унія 1596 р. та її значення. Просування Османської імперії та Кримського ханства на Південну Україну.

Тема 4. Українське козацтво в регіональній системі міжнародних відносин у XVI – першій половині XVII ст.

Фактори появи та виходу на міжнародну арену українського козацтва. Пріоритетні напрямки зовнішньої політики запорожців, особливості її здійснення у XVI – початку XVII ст..

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Зовнішньополітична діяльність українських гетьманів з відновлення прав та свобод української держави.

Тема 5. Зовнішньополітична діяльність Богдана Хмельницького в період визвольної боротьби 1648-1657 рр.

Пріоритети дипломатичної діяльності Б. Хмельницького на начальному етапі Національно-визвольної війни. Зборівський та Білоцерківський мирні договори: причини підписання, сутність та значення. Московський вектор зовнішньої політики Б. Хмельницького. Переяславська угода 1654 р. та її наслідки. Дипломатична діяльність Б. Хмельницького в останні роки його життя.

Тема 6. Зовнішньополітична діяльність українських гетьманів у період 1657-1687 рр.

Гетьманування Івана Виговського. Гадячський трактат та його історичне значення. Юрій Хмельницький і підписання нового варіанту Переяславської угоди. Війна України та Росії проти Польщі та її наслідки. Діяльність І. Брюховецького. Андрусівський мир 1667 р., його наслідки для українських земель. Дипломатія Петра Дорошенка. Глухівські статті Дем'яна Многогрішного. Гетьманування І. Самойловича і відносини з Москвою. Османська імперія на українських землях та роль Юрія Хмельницького. Доля українських земель з підписанням Бахчисарайського миру 1681 р. та «Вічного миру» 1686 р.

Тема 7. Дипломатична діяльність українських гетьманів наприкінці XVII – протягом XVIII ст.

Дипломатія Івана Мазепи. Україна й Північна війна (1700 - 1721 рр.). Шведсько-український союз 1708 р.: причини та наслідки. Дипломатична діяльність Пилипа Орлика. «Конституція прав та свобод Запорізького війська» 1710 р., її місце в історії світової політичної думки, зовнішньополітичні аспекти. Прутський мир 1711 року між Росією й Туреччиною та його вплив на розчленування України. Зовнішні фактори поглинення українських земель Російською імперією протягом XVIII ст.. Поділи Польщі, їх роль в долі українських земель

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Зовнішня політика українських урядів першої половини XX ст.

Тема 8. Українське питання напередодні та під час Першої світової війни.

Ріст національної свідомості українців у Західній та Придніпрянській Україні наприкінці XIX – початку XX ст.. Виникнення перших політичних організацій та партій, їх підходи до майбутнього українського народу. Підходи до українського питання в Німеччині та Австро-Угорщині напередодні Першої світової війни. Російське бачення майбутнього українських земель. Плани угорської та румунської політичних еліт стосовно України. Ставлення до української проблеми Туреччини. Польські плани щодо українських земель. Україна та Перша світова війна.

Тема 9. Зовнішня політика Центральної Ради

Позиція Центральної Ради щодо статусу України в рамках Росії. Встановлення дипломатичних відносин з іноземними державами. Прихід до влади більшовиків, їх агресія проти України. Причини та наслідки проголошення незалежності УНР. Брестський мирний договір (1918) та його наслідки.

Тема 10. Зовнішня політика П. Скоропадського

Особливості встановлення влади П. Скоропадського та його дипломатії. Відносини з Німеччиною, Австро-Угорщиною та Туреччиною. Відносини з Радянською Росією та білим рухом.

Тема 11. Зовнішня політика Директорії

Міжнародні умови приходу до влади Директорії. Відносини України з країнами Антанти. Принцип нейтралізму. Україна й Паризька мирна конференція (1919-1920). Утворення ЗУНР, її зовнішньополітична діяльність. Проголошення об'єднання УНР та ЗУНР. Мирний та воєнний періоди у відносинах УНР з Радянською Росією. Дипломатична активність Симона Петлюри. Ризький мирний договір 1921 р. та його вплив на долю України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Л	П	Лаб	СР		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль I. Україна в міжнародних відносинах протягом IX-XVI ст.										
Тема 1. Зовнішня політика перших київських князів та Київської Русі	5	2	1		2					

Тема 2. Зовнішня політика Галицько-Волинського князівства	5	2	1		2					
Разом за змістовим модулем 1	10	4	2		4					
Змістовий модуль II. Українські землі в політиці іноземних держав у XIV-XVI ст. Виникнення та роль козацтва в міжнародних відносинах										
Тема 3. Роль українських земель у політиці Великого Князівства Литовського, Московської держави та Кримського ханства.	7	2	1		4					
Тема 4. Українське козацтво в регіональній системі міжнародних відносин у XVI – першій половині XVII ст.	7	2	1		4					
Разом за змістовим модулем 2	14	4	2		8					
Змістовий модуль III. Зовнішньополітична діяльність українських гетьманів з відновлення прав та свобод української держави										
Тема 5. Зовнішньополітична діяльність Богдана Хмельницького в період визвольної боротьби 1648-1657 рр.	8	2	2		4					
Тема 6. Зовнішньополітична діяльність українських гетьманів у період 1657-1687 рр.	8	2	2		4					

Тема 7. Дипломатична діяльність українських гетьманів наприкінці XVII – протягом XVIII ст.	6	2	-		4					
Разом за змістовим модулем 3	22	6	4		12					
Змістовний модуль IV. Зовнішня політика українських урядів першої половини XX ст.										
Тема 8. Українське питання напередодні та під час Першої світової війни	3	-	-		3					
Тема 9. Зовнішня політика Центральної Ради	9	2	1		6					
Тема 10. Зовнішня політика П. Скоропадського	9	2	1		6					
Тема 11. Зовнішня політика Директорії	8	2	-		6					
Разом за змістовим модулем 4	29	6	2		21					
Усього годин	75	20	10		45					

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Зовнішня політика Київської Русі Питання для обговорення 1. Міжнародні контакти давніх народів та слов'янських племен. 2. Зовнішня політика перших князів Київської Русі (Олег, Ігор, Ольга, Святослав). 3. Зовнішня політика Київської Русі у добу становлення та розквіту (Володимир Великий та Ярослав Мудрий). 4. Зовнішня політика Київської Русі в епоху феодальної роздробленості та занепаду. Політика Володимира Мономаха з відродження єдності Русі.	1

2	<p>Тема 2. Зовнішня політика Галицько-Волинського князівства</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зовнішня політика галицьких та волинських князів. 2. Зовнішня політика Романа Мстиславовича та поява Галицько-Волинського князівства. 3. Дипломатія Данила Галицького. 4. Галицько-Волинське князівство на міжнародній арені за часів останніх князів. 	1
3	<p>Тема 3. Українські землі в політиці іноземних держав у XIV-перший половині XVII ст. Українське козацтво в регіональній системі міжнародних відносин.</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політика Великого Князівства Литовського щодо українських земель. 2. Інтереси Польського королівства, Московського царства і Кримського ханства щодо українських земель. 3. Зовнішньополітична діяльність Запорізької Січі (Д. Вишневецький, П. Сагайдачний, М. Дорошенко). 	2
4	<p>Тема 4. Зовнішньополітична діяльність Б. Хмельницького в період Національно-визвольної війни</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пріоритетні завдання зовнішньої політики та дипломатії Б. Хмельницького на початковому етапі Визвольної війни. 2. Зборівський договір і Білоцерківський договір: причини підписання, суть і значення. 3. Відносини з Москвою. Переяславський договір: причини підписання, суть і наслідки. 4. Зовнішньополітична діяльність Б. Хмельницького в останні роки життя. 	2
5	<p>Тема 5. Зовнішня політика українських гетьманів II пол.. XVII - XVIII ст.</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Діяльність Івана Виговського. Гадяцький трактат та його значення. 2. Політика Юрія Хмельницького і наслідки для України. 3. Боротьба гетьманів Лівобережної та Правобережної України за владу. Роль зовнішнього фактору. 4. Діяльність Івана Мазепи по об'єднанню українських земель. 5. Україна і Північна війна. Підписання українсько-шведського союзу: причини і наслідки. 6. Діяльність П. Орлика. 	2

6	<p>Тема 6. Зовнішня політика і дипломатія перших українських урядів на початку ХХ ст.</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Україна в геополітичних планах та концепціях іноземних держав. 2. Зовнішньополітична діяльність Центральної Ради. Шлях до визнання незалежності України. 3. Зовнішня політика П. Скоропадського. Відносини з провідними акторами. 4. Дипломатична боротьба уряду Директорії за незалежність та визнання України. 	2
7	Разом	10

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/індивідуальних завдань (рефератів)	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Зовнішня політика перших київських князів та Київської Русі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості давньоруської дипломатії та посольської служби. 2. Договори в системі політичних відносин Київської держави. 3. Шлюбна дипломатія як інструмент зовнішньої політики князів Київської Русі. 4. Роль Візантійської імперії у становленні Київської Русі як міжнародного актора. 	2
2	<p>Тема 2. Зовнішня політика Галицько-Волинського князівства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Монголо-татарський чинник в історії та зовнішній політиці Галицько-Волинського князівства. 2. Польсько-угорські домовленості щодо захоплення Галицько-Волинського князівства. 3. Тевтонський орден у політиці Галицько-Волинського князівства. 	2
3	<p>Тема 3. Роль українських земель у політиці Великого Князівства Литовського, Московської держави та Кримського ханства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Протистояння Польщі та Литовського князівства у боротьбі за українські землі. 2. Свидригайлові війни: причини та підсумки. 3. Роль українських земель в історії та зовнішній політиці Великого князівства Литовського. 	4

4	<p>Тема 4. Українське козацтво в регіональній системі міжнародних відносин у XVI – першій половині XVII ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль козаків у відносинах Речі Посполитої з Московією та Османською імперією. 2. Особливості дипломатичної практики козацької України. 3. Політика Московської держави та Речі Посполитої відносно українських земель у II пол. XVII століття: порівняльний аналіз. 	4
5	<p>Тема 5. Зовнішньополітична діяльність Богдана Хмельницького в період визвольної боротьби 1648-1657 рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зборівський та Білоцерківський мирні договори: причини підписання, сутність та значення. 2. Переяславська угода 1654 р. та її наслідки. 	4
6	<p>Тема 6. Зовнішньополітична діяльність українських гетьманів у період 1657-1687 рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доля українських земель з підписанням Бахчисарайського миру 1681 р. та «Вічного миру» 1686 р. 2. Участь українців у чорноморських походах Росії. 3. Османська імперія на українських землях та роль Юрія Хмельницького. 4. Доля українських земель з підписанням Бахчисарайського миру 1681 р. та «Вічного миру» 1686 р. 	4
7	<p>Тема 7. Дипломатична діяльність українських гетьманів наприкінці XVII – протягом XVIII ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція прав та свобод Запорізького війська» 1710 р., її місце в історії світової політичної думки, зовнішньополітичні аспекти. 2. Діяльність українських гетьманів з повернення прав і свобод Гетьманщини (І. Скоропадський, П. Полуботок, Д. Апостол, К. Розумовський). 3. Прутський мир 1711 року між Росією й Туреччиною та його вплив на розчленування України. 	4
8	<p>Тема 8. Українське питання напередодні та під час Першої світової війни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепції зовнішньополітичної орієнтації у працях українських письменників та політиків. 2. Підходи до українського питання політичних еліт Німеччині, Австро-Угорщині, Румунії, Польщі напередодні Першої світової війни. 	3

9	Тема 9. Зовнішня політика Центральної Ради. 1. Особливості відносин Центральної Ради з російськими урядами. 2. Відносини з Антантою. 3. Переговори у Брест-Литовську та позиція Центральної Ради. 4. Міжнародна ситуація та проголошення незалежності УНР.	6
10	Тема 10. Зовнішня політика П. Скоропадського 1. Відносини з Німеччиною та Австрією. 2. Кримське питання на порядку денному Гетьманату. 3. Переорієнтація на Антанту.	6
11	Тема 11. Зовнішня політика Директорії 1. Утворення ЗУНР, її зовнішньополітична діяльність. Відносини з УНР. 2. Паризька мирна конференція та інтереси України. 3. Переговори С. Петлюри і Ю. Пілсудського: причини та наслідки. 4. Дипломатична діяльність українських урядів в імміграції.	6
	До самостійної роботи відноситься: підготовка до практичних занять; написання рефератів/есе. <i>Один реферат із вищевказаного переліку обирається студентом на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i> <i>Обсяг реферату: 12 сторінок.</i> <i>Характеристика змісту:</i> за змістом навчальної дисципліни. <i>Вимоги до виконання та оцінювання:</i> основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: самостійно формулювати проблему, визначати мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Вельми важливо висвітлювати об'єктивні з наукового погляду положення, застосовувати для унаочнення і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносков у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.	
7	Разом	45

9. Методи навчання

Словесні: лекції (проблемні, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; дебати; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

10. Форми контролю та методи оцінювання

Методи поточного\періодичного контролю: поточне тестування, усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Підсумковий контроль: залік.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Відмінно	Здобувач освіти володіє матеріалом, самостійно аргументовано викладає під час виступів та відповідей; всебічно розкриває теоретичних питань, використовуючи при нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого, формувати висновки і узагальнення, оперувати фактами та відомостями	Здобувач освіти може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі

Добре	достатньо володіє матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; аналізує навчальну інформацію, але допускає окремі неточності та незначні помилки	правильно вирішив більшість завдань; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні навички виконання завдання
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для поточного та періодичного контролю

1. Міжнародні контакти давніх слов'ян.
2. Зовнішній фактор формування держави Київська Русь.
3. Теорії щодо виникнення Київської Русі: автори, сутність, джерела.
4. Зовнішня політика князя Олега.
5. Основні напрямки зовнішньополітичної активності князя Ігоря.
6. Дипломатія княгині Ольги.
7. Пріоритети зовнішньої політики князя Святослава.

8. Зовнішньополітична діяльність Володимира Великого.
9. Дипломатія Ярослава Мудрого.
10. Особливості зовнішньої політики Володимира Мономаха.
11. Роль зовнішнього чинника у боротьбі за київський престол.
12. Зовнішні фактори занепаду Київської Русі.
13. Пріоритети зовнішньої політики князя Володимирка.
14. Зовнішня політика Ярослава Осмомисла.
15. Місце і роль Романа Мстиславовича в історії зовнішньої політики Галицько-Волинського князівства.
16. Основні завдання зовнішньої політики Данила Галицького.
17. Зовнішньополітична діяльність останніх князів Галицько-Волинського князівства.
18. Українські землі в політиці іноземних держав у XIV-XVI століттях.
19. Політика перших литовських князів відносно українських земель.
20. Особливості політики Князівства Литовського на українських землях.
21. Свидригайлові війни: причини та наслідки для українських земель.
22. Роль українських земель у зовнішній політиці Великого Князівства Литовського.
23. Кревська унія: причини підписання, сутність та наслідки.
24. Люблінська унія: причини підписання, сутність та наслідки для українських земель.
25. Причини появи і зовнішньополітична активність козацтва у II пол. XVI – початку XVII століття.
26. Міжнародна діяльність Д. Вишневецького.
27. Політика П. Конашевича-Сагайдачного.
28. Роль козаків у відносинах Речі Посполитої з Московією та Османською імперією.
29. Дипломатія Богдана Хмельницького на початковому етапі Визвольної війни.
30. Дипломатія Богдана Хмельницького на завершальному етапі Визвольної війни.
31. Особливості відносин Б. Хмельницького з Московським царством.
32. Дипломатія Богдана Хмельницького в останні роки його життя.
33. Еволюція дипломатії Богдана Хмельницького.
34. Політика Івана Виговського. Гадяцький договір.
35. Зовнішньополітична діяльність українських гетьманів періоду Руїни.
36. Роль Ю. Хмельницького в боротьбі за українські землі.
37. Розділ України на Лівобережжя та Правобережжя: передумови та наслідки.
38. Особливості взаємовідносин українських гетьманів з Москвою в період Руїни.
39. Зовнішня політика П. Дорошенка.
40. Дипломатія Івана Мазепи.
41. Шведсько-український союз 1708 р.: причини та наслідки.
42. Пилип Орлик і його дипломатична діяльність.
43. Боротьба українських гетьманів за самостійність у зовнішній політиці в XVIII ст.
44. Українські землі в складі іноземних держав в XIX - початку XX ст.
45. Україна в геополітичних планах і концепціях напередодні Першої світової війни.
46. Концепції зовнішньополітичної орієнтації у працях українських письменників та політиків.
47. Україна і Перша світова війна.
48. Зовнішня політика Центральної Ради.
49. Зовнішня політика Гетьманату.
50. Зовнішня політика Директорії.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний/періодичний контроль											Індивідуальне не самостійне завдання	Сума балів
Змістовий модуль № I		Змістовий модуль № II		Змістовий модуль № III			Змістовий модуль № IV					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		
5	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	25	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Максименко І. В. Зовнішня політика України (ІХ – початок ХХ століття). Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Одеса : Астропринт, 2023. 38 с.

2. Силабус курсу «Зовнішня політика України». Одеса: ОНУ. 2022. 5 с.

3. Класрум навчальної дисципліни «Зовнішня політика України».

14. Рекомендована література

Основна

1. Борисова О. В. Зовнішня політика України: історія та сучасність / О. В. Борисова. К.: Кондор, 2017. 341 с.

2. Гуржій, О. І. Славетна Україна. Битви та повстання від княжої до імперської доби. Київ, 2021. 352 с.

3. Дорошко, М. С. Історія України. Знакові події та особистості. Київ, 2021. 472 с.

4. Сергійчук, В. І. Нариси з історії України. Київ, 2021. 660 с.

5. Українська державність : історико-правничі нариси / Ін-т історії України НАН України, Всеукр. правозахисна орг. "Меморіал" ім. Василя Стуса; заг. ред. В.А. Смолій. Київ, 2021. 976 с.

6. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України: Підручник / За наук. ред. ректора Дипломатичної академії України при МЗС України / Відп. ред. перший проректор ДАУ при МЗС України В. Г. Ціватий / Л. Д. Чекаленко. 2-ге вид. доп і оновл. К.: «LAT&K», 2015. 477 с.

Додаткова

1. Винниченко В. Відродження нації (Історія української революції: марець 1917 р. - грудень 1919 р.). Книга Роду, 2008. 797 с.
2. Віднянський С. В., Вегеш М. М. Августин Волошин і Карпатська Україна в історії українського державотворення. Київ: НАН України, Інститут історії України, 2021. 372 с.
3. Войтович Л.В. Галич у політичному житті Європи XI–XIV століть. Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2014. 478 с.
4. Горобець В.М. Українсько-російські політичні відносини другої половини XVII-XVIII ст.: тенденції, характер, етапи. *Український історичний журнал*. 1997. №1. С. 22-43.
5. Держалюк М. С. Міжнародне становище України та її визвольна боротьба у 1917-1922 роках. К: Оріяни, 1998. 240 с.
6. Історичні постаті України: Іст. нариси / Зб. / Упоряд. та авт. вст. ст. О.В. Болдирев. Одеса, Маяк, 1993. 384 с.
7. Кармазіна М. С. Між історією і політикою. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 560 с.
8. Кучик О.С., Заяць О.А. Зовнішня політика України: навч. посібник. Київ: Знання, 2010. 572 с.
9. Мадіссон В.В., Шахов В.А. Сучасна українська геополітика. К.: Либідь, 2003. 176 с.
10. Матвієнко В., Головченко В. Історія української дипломатії ХХ століття у постатях. К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. 268 с.
11. Нариси з історії дипломатії України / Під ред. В. А. Смолія. К.: Видавничий дім "Альтернативи", 2001. 736 с.
12. Овсій І. О. Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): навч. посібник. Вид. 2-ге. Київ: Либідь, 2002. 240 с.
13. Павлишин О. З документів дипломатії Української Народної Республіки 1920–1921 рр.: Договір між УНР і Кубанським Краєм та ідея Союзу Причорноморських Держав. *Проблеми вивчення історії Української революції 1917 - 1921 рр.*. 2013. № 9. С. 383-398.
14. Різниченко В. Пилип Орлик – гетьман України. К.: Укр. письменник, 1996. 302 с.
15. Скоропадський П.П. Спомини. К., 1992. 112 с.
16. Смолій В., Степанков В., Горобець В., Чухліб Т. Дипломатія Українського Гетьманату в міжнародних політичних комбінаціях раннього нового часу. Київ: Інститут історії України Національної академії наук України, 2022. 512 с.
17. Сушинський Б. І. Козацькі вожді України. Історія України в образах її вождів та полководців XV-XIX століть : іст. есе. : наук.-літ. вид. У 2 т. Одеса: ВМВ, 2004.
18. Українська державність у ХХ столітті (Історико-політологічний аналіз). К.: Політична думка, 1996. 448 с.
19. Чухліб Т. В. Мазепинська Україна між Російською та Шведською коронами: дилема вибору протекції. *Український історичний журнал*. 2009. № 2. С. 16-39.
20. Чухліб Т.В. Переяславська угода 1654 р. у контексті міжнародного утвердження ранньомодерної Української держави: причини, укладення, наслідки. *Український історичний журнал*. 2003. № 1. С. 68-81; № 3. С. 43-63; № 4. С. 46-61.

15. Інформаційні ресурси

1. Інститут історії України Національної Академії Наук України // <http://history.org.ua/>
2. Електронна бібліотека Diasporiana// <http://diasporiana.org.ua/>
3. Ізборник // <http://izbornyk.org.ua/>

**5. Опис навчальної дисципліни
«Зовнішня політика України» (6 семестр)**

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 2,5 годин – 75 змістових модулів – 4	Галузь знань <u>29 Міжнародні відносини</u> Спеціальність <u>291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</u> Рівень вищої освіти: <i>Перший (бакалаврський)</i>	<i>Обов'язкова / Дисципліна вільного вибору</i>	
		Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		6-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		10 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		45 год.	год.
Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу полягає у формуванні комплексного розуміння основних тенденцій зовнішньої політики України в контексті трансформаційних змін систем міжнародних відносин протягом XX-XXI століть.

Завдання курсу полягають у вивченні студентами: основних етапів еволюції ролі та положення українських земель і народу України у контексті міжнародних відносин; основних здобутків та помилок української зовнішньої політики; основних принципів та напрямків сучасної зовнішньої політики України; особливостей взаємовідносин між Україною, з одного боку, та її основними міжнародними партнерами, з іншого; специфіки взаємодії України із головними регіональними та глобальними міжнародними організаціями.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

ЗК04 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК07. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК02. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль I. Зовнішньополітична діяльність України протягом XX століття.

Тема 1. «Українське питання» в міжнародних відносинах в період між світовими війнами.

Ставлення західних держав до української проблеми. Українські землі в процесах територіального врегулювання після закінчення першої світової війни. Сен-Жерменський (1919 р.) та Тріанонський (1920 р.) договори, їх вплив на долю України.

Дипломатична діяльність Радянської України, її міжнародно-правове визнання. Україна й створення СРСР. Поступова втрата Радянською Україною самостійності у зовнішній політиці.

Остаточне встановлення суверенітету Польщі над Галичиною. Тимчасовий та постійний мандати Польщі на управління західноукраїнськими землями. Становище в Західній Україні. Українсько-польські відносини.

«Українська військова організація» та її зовнішньополітична орієнтація. «Інтегральний націоналізм». Еволюція зовнішньополітичних поглядів Дмитра Донцова. Діяльність «Українського національно-демократичного об'єднання». Виникнення ОУН, зовнішньополітичні погляди її лідерів. Політика «пацифікації» і реакція міжнародного співтовариства. Досягнення «нормалізації» з польською адміністрацією.

Мюнхенська угода 1938 р. та поява автономної Карпатської української держави. Реакція офіційної Праги. Вторгнення угорських військ.

Тема 2. Україна в Другій світовій війні.

Плани гітлерівської Німеччини стосовно України. Боротьба кількох підходів до «українського питання» в німецькому політичному керівництві. Дипломатична активність напередодні другої світової війни. Пакт про ненапад СРСР та Німеччини, секретні протоколи, договір про дружбу та кордони. Їх наслідки для українських земель. Введення радянських військ на територію Польщі та Румунії.

Розкол в ОУН. Вплив міжнародного фактору на діяльність українського націоналістичного підпілля. Вторгнення гітлерівців на територію СРСР. Формування батальйонів «Нахтігаль» та «Роланд». Проголошення української держави 30 червня 1941 р. Ярослав Стецько. Реакція німецького керівництва. Перемога відверто анти-українського підходу в діяльності гітлерівців. Німецький окупаційний режим в Україні.

Негативні наслідки протиріч різних фракцій в таборі українських націоналістів. Діяльність Українського Центрального комітету Володимира Кубийовича. Формування дивізії «Галичина». Перехід бандерівської фракції до тактики боротьби на два фронти. Зовнішньополітичні аспекти програми бандерівців. Створення Української Повстанської армії. «Українська Головна Визвольна Рада». Зовнішньополітична доктрина УГВР та УПА. Спроби Німеччини та Угорщини домовитися з українським націоналістичним підпіллям. Загострення польсько-українських відносин на Волині та в Галичині.

Тема 3. Україна в процесах територіального врегулювання після закінчення другої світової війни. Заснування ООН та Україна.

Вирішення проблеми західних кордонів УРСР. Питання про Закарпатську Україну. Еволюція підходу радянського керівництва до долі Закарпаття. Українсько-польські відносини. Урегулювання питання про польсько-радянський кордон з новим польським урядом. Обміни населенням. Операція «Вісла». Продовження боротьби українським націоналістичним рухом і позиція західних держав.

Заснування Народного комісаріату іноземних справ УРСР. «Вихід» УРСР на міжнародну арену. Участь делегації УРСР в конференції у Сан-Франциско. Дипломатичні аспекти вступу УРСР в ООН. Паризька конференція 1946 р., Дунайська конференція 1948 р.

Тема 4. УРСР на міжнародній арені у післявоєнні роки (1945-1991 рр).

Вступ УРСР до низки міжнародних організацій. Міжнародні ініціативи УРСР. Участь української делегації в обговоренні в ООН питань деколонізації, роззброєння, охорони навколишнього середовища. Участь УРСР у діяльності ООН щодо врегулювання регіональних конфліктів. Участь України в радянських акціях на захист миру. Заснування в 1958 р. постійного представництва УРСР при ООН.

Виникнення та розвиток дисидентського руху в Україні. Зовнішньополітичні програми, розроблені українськими дисидентами. Ставлення західних держав до «української проблеми». Еволюція політики стосовно національного питання в СРСР.

Становище українських меншин в Польщі та Румунії. Україна в період «перебудови». Концепція нового політичного мислення й Україна. Роль України в процесі дезінтеграції СРСР.

Змістовний модуль II. Зовнішня політика та дипломатія незалежної України.

Тема 5. Сучасне геополітичне становище України. Концепція, основні принципи й пріоритети зовнішньої політики незалежної України.

Прийняття «Декларації про державний суверенітет України», її зовнішньополітичні аспекти. «Акт проголошення незалежної України». Дипломатичне визнання української держави.

Особливості сучасного геополітичного становища України. Проміжна цивілізаційна роль України. Подвійна орієнтація України в сучасному світі. Багатовекторність. Україна як середня держава.

Концептуальні основи зовнішньої політики України. Принцип позаблоковості, нейтралітету. Реалізація цього принципу у зовнішній політиці України. Деідеологізація зовнішньої політики. Принцип територіальної цілісності. Несилові методи здійснення зовнішньополітичного курсу. Без'ядерний статус України. Регіоналізація зовнішньої політики України. Прагматичний характер сучасної зовнішньої політики української держави. Феномен економізації міжнародної діяльності України.

Тема 6. Національні інтереси незалежної України. Питання забезпечення національної безпеки.

Визначення національних інтересів держави. Сукупність національних інтересів незалежної української держави. Визначення національної безпеки держави. Основні фактори національної безпеки. Еволюція доктринальних підходів до національної безпеки України. Реальні й потенційні загрози безпеці України. Внутрішні й зовнішні аспекти безпеки. Військові й невійськові аспекти безпеки.

Воєнна доктрина незалежної України та її національна безпека. Міжнародна система гарантій безпеки. Ядерне роззброєння України. Україна і режим нерозповсюдження ядерних озброєнь. Україна й угода про звичайні збройні сили в Європі. Україна в системі міжнародної безпеки.

Тема 7. Механізм формування зовнішньої політики України. Зовнішньополітичний апарат країни.

Основні фактори, що впливають на українську зовнішню політику.

Основні органи, що беруть участь в розробці зовнішньої політики. Міністерство зовнішніх справ. Структура та специфіка діяльності МЗС України. Участь України у великих міжнародних форумах. Дипломатичні представництва України за кордоном. Місії України в міжнародних організаціях. Суб'єкти та їхні повноваження у формуванні та реалізації зовнішньої політики України. Регіональний рівень зовнішньополітичної активності України. Одеський регіон у міжнародних зв'язках України.

Науково-дослідницькі центри України та їх вплив на формування зовнішньої політики. Розробка питань зовнішньої політики України фахівцями «Одеської школи» міжнародних

досліджень.

Тема 8. Україна у системі міжнародних відносин у пост-радянському просторі. Українсько-російські відносини.

Еволюція українсько-російських відносин. Основні проблеми двосторонніх відносин: від проголошення незалежності до сучасності. Проблема Чорноморського флоту у двосторонніх відносинах. Економічний чинник двосторонніх відносин. Україна й Росія в контексті нової системи європейської безпеки. Українсько-російські стосунки на тлі стосунків із ЄС та НАТО. Специфіка відносин України з Росією на сучасному етапі.

Україна й створення Співдружності Незалежних Держав. Особливості позиції України в СНД. Формування угруповань у складі СНД та Україна. ГУАМ. Проблема делімітації кордонів України з державами-наступниками СРСР. Економічні та політичні відносини України з колишніми республіками СРСР.

Початок агресії РФ проти України у 2014му році. Тимчасова окупація Криму та частини Донбасу. Мінські угоди. Реакція міжнародного співтовариства. Нормандський формат. Початок повномасштабної агресії РФ проти України 22 лютого 2022го року. Формування та допомога з боку про-української коаліції. Контактна група з оборони України.

Тема 9. Європейський та євроатлантичний напрямки зовнішньої політики України.

Інтеграція до Європейського Союзу - пріоритет зовнішньої політики України. Інтеграція до політичних та економічних євроструктур. Україна у Раді Європи. Основні перешкоди на шляху інтеграції України до ЄС.

Військово-стратегічний вимір євроатлантичної інтеграції України. Україна та Організація з Безпеки й Співробітництва в Європі. Відносини України з НАТО. Участь України в програмі «Партнерство заради миру». Хартія «Україна – НАТО». Інтенсифікований діалог. Сучасний стан співробітництва України і НАТО.

Відносини України з країнами Центральної та Східної Європи. Україна й Вишеградська група держав. Концепція Балто-Чорноморської зони. Україна в Центрально-Європейській Ініціативі, Центрально-Європейській Асоціації Вільної Торгівлі. Єврорегіони. Польсько-українські відносини. Специфіка україно-румунських відносин.

Основні етапи розвитку українсько-американських відносин. Вирішення проблеми ядерного роззброєння України й позиція США. Економічна допомога України з боку США. Військове, гуманітарне та технічне співробітництво двох держав. Проголошення стратегічного партнерства України й США. Порядок денний двосторонніх відносин на сучасному етапі.

Тема 10. Чорноморсько-середземноморський регіон у зовнішній політиці України.

Значення Чорноморського регіону для України. Геополітичний, військово-стратегічний, економічний, екологічний та гуманітарний виміри міжнародних відносин в Чорноморському регіоні. Співвідношення елементів співробітництва й суперництва. Участь України в Організації Чорноморського економічного співробітництва. Роль Туреччини в Чорноморському регіоні. Українсько-турецькі відносини. ГУАМ. Україна та регіональні конфлікти. Україна та «Чорноморська гармонія» й «Блексіфор». Чорноморська синергія. Поточний стан регіональної безпеки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	л а б	і н д	с р		л	п	л а б	і н д	с р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль І. Зовнішньополітична діяльність України протягом ХХ століття												
Тема 1. "Українське питання" в міжнародних відносинах в період між світовими війнами.	6	2	-	-	-	4						
Тема 2. Україна в другій світовій війні.	6	2	2	-	-	2						
Тема 3. Україна в процесах територіального врегулювання після закінчення другої світової війни. Заснування ООН та Україна	6	2	-	-	-	2						
Тема 4. УРСР на міжнародній арені у післявоєнні роки (1945-1991 рр).	6	2	-	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 1	22	8	2			12						
Змістовний модуль ІІ. Зовнішня політика та дипломатія незалежної України.												
Тема 5. Сучасне геополітичне становище України. Концепція, основні принципи й пріоритети зовнішньої політики незалежної України	7	2	2	-	-	3						

Тема 6. Національні інтереси незалежної України. Доктрина національної безпеки.	4	2	-	-	-	4						
Тема 7. Механізм формування зовнішньої політики України. Зовнішньополітичн ий апарат країни.	8	2	-	-	-	6						
Тема 8. Україна у системі міжнародних відносин у пост- радянському просторі. Українсько- російські відносини.	10	2	2	-	-	6						
Тема 9. Європейський та євроатлантичний напрямок зовнішньої політики України.	14	2	2	-	-	8						
Тема 10. Чорноморсько- середземноморськи й регіон у зовнішній політиці України.	10	2	2	-	-	6						
Разом за змістовим модулем 2	53	12	8			33						
Усього годин	75	20	10			45						

4. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Україна напередодні та у часи другої світової війни.</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Українсько-польські відносини. 2. Мюнхенська угода 1938 р. та її наслідки. 3. Плани гітлерівської Німеччини стосовно України. 4. Пакт про ненапад СРСР та Німеччини та його значення. 5. Національно-визвольний рух напередодні та під час Другої світової війни. 	2
2	<p>Тема 2. Геополітичне положення, національні інтереси та основи зовнішньої політики України.</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості сучасного геополітичного становища України. 2. Концептуальні засади зовнішньої політики України. 3. Національні інтереси незалежної української держави. 4. Проблема гарантування національної безпеки України. 5. Механізми формування та реалізації зовнішньої політики України. «Одеська школа» міжнародних та зовнішньополітичних досліджень. 	2
3	<p>Тема 3. Україна у системі міжнародних відносин у пост-радянському просторі. Українсько-російські відносини.</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи українсько-російських відносин. 2. Вузли протиріч та проблеми двосторонніх відносин. 3. Інтеграційні процеси на просторі колишнього СРСР. Інтереси України. 4. Особливості відносин України та Росії в контексті розширення ЄС та НАТО. 	2

4	<p>Тема 4. Європейський та євроатлантичний напрямки зовнішньої політики України.</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення відносин між Україною та ЄС. 2. Європейська політика сусідства і Східне партнерство та Україна. 3. Особливості розвитку відносин Україна - ЄС на сучасному етапі. 4. Формування відносин Україна-НАТО у 1990-і роки. Участь України у Програмі «Партнерство заради миру». 5. Еволюція відносин Україна-НАТО у XXI ст. Проблеми та перспективи членства України в НАТО. 6. Інтереси України в співробітництві та участі в східноєвропейських регіональних проектах та організаціях (Центральноєвропейська ініціатива, Вишеградська група, єврорегіони). 7. Основні напрямки співробітництва України та Польщі. 8. Відносини між Україною та Румунією: проблеми та перспективи. 	2
5	<p>Тема 5. Чорноморсько-середземноморський регіон у зовнішній політиці України.</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інтереси та пріоритети політики України в Чорноморському регіоні. 2. Співробітництво в рамках Організації Чорноморського економічного співробітництва. 3. Співробітництво в рамках Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ. 	2
	Разом	10

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Україна напередодні та у часи другої світової війни.</p> <p><i>Питання для самостійної підготовки</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Сен-Жерменський (1919 р.) та Тріанонський (1920 р.) договори, їх вплив на долю України.2. Остаточне встановлення суверенітету Польщі над Галичиною.3. Мюнхенська угода 1938 р. та поява автономної Карпатської української держави.4. Пакт про ненапад СРСР та Німеччини, секретні протоколи, договір про дружбу та кордони. Їх наслідки для українських земель.5. Виникнення ОУН, зовнішньополітичні погляди її лідерів напередодні та під час Другої світової війни.6. Вплив міжнародного фактору на діяльність українського націоналістичного підпілля.	6
2	<p>Тема 2. УРСР на міжнародній арені після другої світової війни.</p> <p><i>Питання для самостійної підготовки</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Питання про Закарпатську Україну.2. Врегулювання питання про польсько-радянський кордон з новим польським урядом. Операція "Вісла".3. Продовження боротьби українським націоналістичним рухом і позиція західних держав.4. Паризька конференція 1946 р., Дунайська конференція 1948 р.5. Вступ УРСР до низки міжнародних організацій. Міжнародні ініціативи УРСР.6. Роль України в процесі дезінтеграції СРСР.	6

3	<p>Тема 3. Геополітичне положення, національні інтереси та основи зовнішньої політики України.</p> <p><i>Питання для самостійної підготовки</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості сучасного геополітичного становища України: проміжна цивілізаційна роль України, витоки подвійної орієнтації України в сучасному світі, багатовекторність. Україна як середня держава. 2. Принципи зовнішньої політики України. Принцип позаблоковості, нейтралітету. Реалізація цього принципу у зовнішній політиці України. 3. Регіоналізація зовнішньої політики України. 4. Сукупність національних інтересів незалежної української держави. 5. Визначення національної безпеки держави. Основні фактори національної безпеки. 	7
4	<p>Тема 4. Механізм формування зовнішньої політики України. Зовнішньополітичний апарат країни.</p> <p><i>Питання для самостійної підготовки</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні фактори, що впливають на українську зовнішню політику. 2. Основні органи, що беруть участь в розробці зовнішньої політики. Їхні повноваження. 3. Дипломатичні представництва України за кордоном. 4. Місії України в міжнародних організаціях. 5. Регіональний рівень зовнішньополітичної активності України. 	6
5	<p>Тема 5. Україна у системі міжнародних відносин у пост-радянському просторі. Українсько-російські відносини.</p> <p><i>Питання для самостійної підготовки</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема Чорноморського флоту. 2. Економічний чинник двосторонніх відносин. 3. Проблема делімітації кордонів України з державами-наступниками СРСР. 4. Україна й створення Співдружності Незалежних Держав. Особливості позиції України в СНД. 5. Україна й Росія в контексті нової системи європейської безпеки. 	6

6	<p>Тема 6. Європейський та євроатлантичний напрямки зовнішньої політики України.</p> <p><i>Питання для самостійної підготовки</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Європейський напрямок зовнішньої політики України: аналіз основних документів. 2. Україна у Раді Європи. 3. Участь України в регіональних проектах та програмах ЄС. 4. Україна в новій системі міжнародної безпеки. 5. Україна та Організація з Безпеки й Співробітництва в Європі. 6. Участь України в програмі «Партнерство заради миру». Хартія «Україна – НАТО». 7. Міжрегіональне співробітництво України з країнами ЦСЄ (єврорегіони «Карпати», «Буг», «Верхній Прут», «Нижній Дунай») 	8
7	<p>Тема 7. Чорноморсько-середземноморський регіон у зовнішній політиці України.</p> <p><i>Питання для самостійної підготовки</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення Чорноморського регіону для України. 2. Геополітичний, військово-стратегічний, економічний, екологічний та гуманітарний виміри міжнародних відносин в Чорноморському регіоні. Співвідношення елементів співробітництва й суперництва. 3. Україна та «Чорноморська гармонія» й «Блексіфор». 4. Чорноморська синергія. 5. Україна та регіональні конфлікти. 	6

	<p><i>Один реферат із вищевказаного переліку обирається студентом на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i></p> <p><i>Обсяг реферату: 12 сторінок.</i></p> <p><i>Характеристика змісту: за змістом навчальної дисципліни.</i></p> <p><i>Вимоги до виконання та оцінювання: основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: самостійно формулювати проблему, визначати мету, основні завдання, об’єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Вельми важливо висвітлювати об’єктивні з наукового погляду положення, застосовувати для унаочнення і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносок у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.</i></p>	
8	Разом	45

8. Методи навчання

Словесні: лекції (проблемні, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; дебати; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

9. Форми контролю та методи оцінювання

Методи поточного\періодичного контролю: поточне тестування, усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Підсумковий контроль: залік.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінка за національною шкалою Теоретична підготовка

Практична підготовка

Здобувач освіти

Відмінно

володіє навчальним матеріалом, самостійно та аргументовано викладає під час виступів та відповідей; всебічно розкриває теоретичних питань, використовуючи цьому обов'язкову літературу; самостійно виявляє наслідкові самостійно додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого, формувати висновки і узагальнення, оперувати фактами та відомостями

вольово, та його усних діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі

Добре	достатньо володіє матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; аналізує навчальну інформацію, але допускає окремі неточності та незначні помилки	правильно вирішив більшість завдань; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні навички виконання завдання
Незадовільно можливістю повторного складання	з володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички
Незадовільно обов'язковим повторним вивченням дисципліни	з не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

10. Питання для підсумкового контролю

1. Україна і процес мирного врегулювання після Першої світової війни.
2. «Українське питання» в міжнародних відносинах в період між світовими війнами.
3. Українсько-польські відносини у міжвоєнний період.
4. Українські націоналісти та проблеми зовнішньої політики у 1920-1930-х роках.
5. Українські землі напередодні та на початковому етапі Другої світової війни. Карпатська Українська держава.
6. Нацистська Німеччина та «українське питання».
7. Україна в другій світовій війні.
8. Україна в процесах територіального врегулювання після закінчення другої світової війни.
9. Вихід УРСР на міжнародну арену у 1944–1945 роках. УРСР та створення ООН.
10. Особливості сучасного геополітичного становища України.
11. Декларація про державний суверенітет, Акт про проголошення незалежності та формування зовнішньої політики України.
12. Основи зовнішньої політики України.
13. Основні напрямки зовнішньої політики України.
14. Основні засади зовнішньої політики України.
15. Національні інтереси незалежної української держави.
16. Національна безпека України. Співвідношення та класифікація факторів національної безпеки України.
17. Виклики для національної безпеки України.
18. Регіоналізація зовнішньої політики України. Одеський регіон у міжнародних зв'язках України.
19. Українсько-російські відносини.
20. Питання Криму в українсько-російських відносинах.
21. Позиція України щодо СНД.
22. Основні етапи взаємовідносин України та ЄС.
23. Базові документи двосторонніх відносин Україна – ЄС.
24. Угода про асоціацію з ЄС.
25. Україна у структурі європейської безпеки.
26. Відносини України та НАТО.
27. Особливості співробітництва Україна – США.
28. Основні напрямки відносин України з країнами Центральної та Східної Європи.
29. Відносини України з Польщею.
30. Особливості співробітництва України з Румунією.
31. Україна у системі міжнародних відносин Чорноморського регіону.
32. Українсько-турецькі відносини.

11. Розподіл балів, що їх отримують студенти

Поточне/періодичне оцінювання										Підсумковий контроль (іспит)	Сума
Змістовний модуль №1				Змістовний модуль №2							
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	20	100
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Дубовик В. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Зовнішня політика України». Одеса: ОНУ. 2022. 16 с.

2. Дубовик В. А. Силабус «Зовнішня політика України». Одеса, 2024. 7 с.

13. Рекомендована література

Основна

- Максименко І.В. Зовнішньополітичний курс України як чинник геополітичного лідерства ЄС та Росії. *Актуальні питання міжнародних відносин*. 2014. Вип. 120. Ч. 1. С. 59-72.
- Максименко І.В. Відносини України та Румунії в контексті регіональних ініціатив ЄС.

- Міжнародні та політичні дослідження*. 2019. Т. 24, Вип. 32. С. 136-155.
- Максименко І. В., Кузьмін Д. В. Східне партнерство. *Європейський Союз у міжнародних відносинах*: навч. посіб. / В. В. Копійка, С. О. Маковський, М. А. Миронова ; за заг. ред. В. В. Копійки. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. С. 259-282.
 - Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього : монографія / За заг. ред. О.І. Брусиловської, В.А. Дубовика, І.М. Ковалю. - Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2020. 176 с.
 - Стратегічна культура та зовнішня політика України / Під заг. ред. І. М. Ковалю, О. І. Брусиловської, В. А. Дубовика. – Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2017. 264 с.
 - Maxymenko I. Relations between Ukraine and Romania: the impact of the EU and Russia's policy. *Historical Yearbook 2021*. Vol 18, Number XVIII. P. 123-137.

Допоміжна

- Галик В. Україна в Європі та світі : навч. посіб. – К.: Знання, 2013. 364 с.
- Євроатлантична інтеграція України: глобальні та регіональні аспекти. / Коваль І.М. та ін.. Одеса: «Астропринт», 2008. 142 с.
- Чекаленко Л. Д., Федуняк С. Г. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. Л. Д. Чекаленко. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
- Кучик О.С., Заяць О.А. Зовнішня політика України: навч. посібник. Київ: Знання, 2010. 572 с.
- Нариси з історії дипломатії України / О. І. Галенко, Є.Є. Камінський, М.В. Кірсенко та ін. під ред. В. А. Смоля. К.: Видавничий дім "Альтернативи", 2001. 736 с.
- Зарембо К. Аудит зовнішньої політики: Україна – Польща. К.: Інститут світової політики, 2016. 46 с.
- Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна у процесі динамічних геополітичних змін. Х., 2003. 559 с.;
- Киридон А. Україна – Республіка Польща: етапи, реалії та перспективи відносин. URL: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/ukrajina-respublika-polshcha-etapi-realiji-ta-perspekt/>
- Копійка В., Шинкаренко Т. Європейський Союз: історія та засади функціонування. – К.: Знання, 2009.
- Кудряченко А. Зовнішньополітичні засади незалежної України. *Віче*. 1996. №8. С.133-144.
- Матіяшек П. Ядерна спадщина: міжнародно-правові аспекти успадкування Україною ядерної зброї СРСР. *Політика і час*. 1995. №2. С. 13-16.
- Мурашин Г., Кравець С. Про концепцію національної безпеки. *Політика і час*. 1992. №5. С. 10-18.
- Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали: У 2 ч. 1997.
- Овсій І. О. Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): навч. посібник. Вид. 2-ге. Київ: Либідь, 2002. 240 с.
- Парахонський Б. Національні інтереси України та система їх пріоритетів. *Розбудова держави*. 1993. №6. С. 3-7.
- Солодкий С., Ракеру І. Аудит зовнішньої політики: Україна – Румунія. К.: Інститут світової політики, 2016. 46 с.
- Тертичний В. Ціна без'ядерного статусу. *Політика і час*. 1995. №11. С. 7-11.
- Удовенко Г. Ключовий фактор - воля держав. *Політика і час*. 1995. №4. С. 3-8.
- Україна – НАТО: сучасний стан відносин та перспективи розвитку. – К.: ПЦ «Фоліант», 2008. 352 с.
- Українська призма. Між стратегічним партнерством и безпекою. К.: Фонд Фрідріха Еберта, 2013. 48 с.
- Цибуленко Н. Безпека України: чинники нестабільності. *Розбудова держави*. 1996. №4. С.23-

28.
20.

14. Інформаційні ресурси

1. Законодавча база Верховної Ради України. URL: www.zakon.rada.gov.ua
2. Міністерство закордонних справ. URL: www.mfa.gov.ua
3. Місія України при НАТО. URL: <http://nato.mfa.gov.ua/ua>
4. Постійне представництво України при ООН. URL: <https://ukraineun.org/>
5. Представництво ЄС в Україні. URL: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk